

**SOCIALTJÄNST- OCH ARBETSMARKNADS-
FÖRVALTNINGEN**
AVDELNINGEN FÖR STADSÖVERGRIPANDE SOCIALA FRÅGOR

TJÄNSTEUTLÅTANDE
DNR 2.6-0334/2009
SAN 2009-11-19
SID 1 (9)
2009-10-20

Handläggare: Christina Höglom, 08-508 25 606
Anette Agenmark, 08-508 25 008

Till
Socialtjänst- och arbetsmarknads-
nämnden

Budget- och skuldrådgivning i Stockholm

Svar på skrivelse från (v), (mp) och (s)
(1 bilaga)

Förslag till beslut

1. Socialtjänst- och arbetsmarknadsförvaltningen hänvisar till tjänsteutlåtandet som svar på skrivelsen.
2. Ärendet överlämnas till stadsdelsnämnderna för kännedom.

Gillis Hammar
Förvaltningschef

Fredrik Jurdell
Avdelningschef

Sammanfattning

Förvaltningen har i en skrivelse fått i uppdrag att lämna en redovisning av det totala läget i Stockholm vad gäller väntetider till budget- och skuldrådgivning samt att redovisa hur socialtjänst- och arbetsmarknadsnämnden kan stärka arbetet med budget- och skuldrådgivning i Stockholm.

Förvaltningen anser att skrivelsen tar upp en mycket angelägen fråga då många förvaltningar i dagsläget har långa väntetider till sina budget- och skuldrådgivare.

Att kunna erbjuda en väl utbyggd budget- och skuldrådgivning är en viktig uppgift för socialtjänsten och berör många av de grupper som socialtjänsten möter.

Förvaltningen vill även framhålla behovet av att i större utsträckning kunna tillhandahålla hushållsekonomisk rådgivning till personer som har svårt att hantera sin vardagsekonomi. Enklare hushållsekonomisk rådgivning bör finnas med som en integrerad del både inom arbetet med ekonomiskt bistånd och inom övriga verksamhetsområden. För att uppnå detta krävs en bred utbildningssatsning.

Beträffande uppgiften att stärka arbetet med budget- och skuldrådgivning i Stockholms stad har Rinkeby-Kista stadsdelsnämnd tilldelats detta uppdrag i och med att de fått ansvar för det stadsgemensamma projekt som är tänkt att innefatta utveckling av verksamheten vid såväl stadens samtliga stadsdelsnämnder som socialtjänst- och arbetsmarknadsnämnden. Detta arbete har nyligen påbörjats i och med att en styrgrupp har bildats bestående av avdelningschefer för Individ- och Familjeomsorgen vid fem stadsdelsförvaltningar och avdelningschefen för stadsövergripande frågor vid socialtjänst- och arbetsmarknadsförvaltningen.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts vid socialtjänst- och arbetsmarknadsförvaltningens avdelning för stadsövergripande sociala frågor.

Bakgrund

Förvaltningen har fått i uppdrag att besvara en skrivelse av Karin Rågsjö (v), Abdo Goriya (s) och Stefan Nilsson (mp). I skrivelsen till socialtjänst- och arbetsmarknadsnämnden anges att köerna till stadsdelsförvaltningarnas skuldrådgivning har ökat dramatiskt och att väntetiderna överlag är mycket långa, upp till ett år och längre. Vidare anges att många unga människor behöver akut hjälp med att reda ut sin ekonomiska situation för att förhindra personlig konkurs och en långvarigt mycket svår ekonomisk situation. Det påpekas också att ett förebyggande arbete med skuldsanering för att förhindra t.ex. vräkningar är en oerhört effektiv åtgärd.

I skrivelsen ges socialtjänst- och arbetsmarknadsförvaltningen i uppdrag att lämna en redovisning av det totala läget i Stockholm vad gäller väntetider till budget- och skuldrådgivning samt att redovisa hur socialtjänst- och arbetsmarknadsnämnden kan stärka arbetet med budget- och skuldrådgivning.

Förvaltningens redogörelse

I socialtjänstlagen 3 kap 1 § anges att till socialtjänstens uppgifter hör att svara för råd till familjer och enskilda som behöver det. Hit räknas samtal och råd om ekonomi. Kommunens ansvar enligt skuldsaneringslagen anses vara en precisering av det generella ansvar som kommunerna bär enligt socialtjänstlagen. I skuldsaneringslagens 2 § står att

”... Kommunen skall inom socialtjänsten eller på annat sätt lämna råd och anvisningar i budget- och skuldfrågor till skuldsatta personer. Denna skyldighet gäller även under skuldsaneringsförfarandet och under löptiden för en betalningsplan enligt 9 §.”

Tanken är att den kommunala myndigheten genom olika former av ekonomisk rådgivning ska bidra till att förebygga överskuldsättning och hjälpa enskilda personer att redan på ett tidigt stadium finna lösningar på sina ekonomiska problem.

Den nuvarande skuldsaneringslagen trädde i kraft den 1 januari 2007. I den tydliggörs kommunernas uppgifter och ansvar inom området. Kommunerna har skyldighet att ge råd och anvisningar i budget- och skuldrådgivningsfrågor till enskilda personer samt bistå skuldsatta att göra frivilliga överenskommelser om avbetalning av skulder, när de av olika anledningar inte kan eller vill komma i fråga för en skuldsanering. I lagen finns en uttrycklig hänvisning till budgetrådgivning. Avsikten med denna är att betona vikten av det förebyggande rådgivningsarbetet. En skuldsanering enligt lag är oftast den sista utvägen, för äldre skulder, när andra lösningar inte är möjliga. För närvarande bereds ett förslag till en ny lag om skuldsanering.

Budget- och skuldrådgivning handlar både om enklare hushållsekonomisk rådgivning och mer omfattande budget- och skuldrådgivning. Arbetet ska i huvudsak inriktas på att öka den enskildes kontroll över sin vardagsekonomi och få översikt över sin skuldsituation samt att bistå skuldsatta till att göra frivilliga uppgörelser om avbetalning av skulder. Detta är den huvudsakliga uppgiften för kommunala budget- och skuldrådgivare. Dessutom ska man vara behjälplig med

råd och annat bistånd vid en ansökan om skuldsanering och även under skuldsaneringsförfarandet och under löptiden för en betalningsplan. Det råder ofta en missuppfattning om att de kommunala budget- och skuldrådgivarnas arbetsuppgifter främst gäller skuldsaneringsärenden. Tvärtom ägnas den största delen av arbetstiden till att hjälpa, motivera och stödja de skuldsatta personer som av någon anledning inte kan eller vill komma ifråga för skuldsanering enligt lag. Att den skuldsatte lyckas få ordning på sin ekonomiska situation är en viktig förutsättning för att han eller hon ska klara av att bli ekonomiskt rehabiliterad.

Budget och skuldrådgivning i Stockholms stad

Lagstiftningen ger kommunen möjlighet att själv bestämma hur rådgivningen ska organiseras. I Stockholms stad är verksamheten organiserad så att det är varje stadsdelsförvaltning som har ansvar för budget- och skuldrådgivningen. Det finns minst en person som arbetar som budget- och skuldrådgivare i varje stadsdelsförvaltning. Flera stadsdelsförvaltningar har två eller tre budget- och skuldrådgivare, som sitter tillsammans. Kungsholmens, Norrmalms och Östermalms stadsdelsförvaltningar har valt att samlokalisera sina budget- och skuldrådgivare till Norrmalms stadsdelsförvaltning. Enheten för hemlösa har en budget- och skuldrådgivare anställd. Inom stadsdelsförvaltningen Södermalm finns Södermalms beroendeteam, som har en särskild budget- och skuldrådgivare anställd.

Fram till årsskiftet 2007/2008 fanns två skuldrådgivningskonsulter inom socialtjänstförvaltningen, vilka hade som uppgift att på uppdrag av stadsdelsförvaltningarna bistå stadens budget- och skuldrådgivare med handledning, utveckling och samordning av arbetsmetoder, tillhandahålla utbildning m.m. I uppdraget ingick också att samla in och sammanställa statistik över Stockholms stads budget- och skuldrådgivningsärenden. Verksamheten var intäktsfinansierad och stadsdelsförvaltningarna samt socialtjänstförvaltningens Enhet för hemlösa prenumererade på skuldrådgivningskonsulternas tjänster. Under årens lopp har antalet förvaltningar som tecknat abonnemang skiftat. På grund av vikande efterfrågan och till följd av budgetunderskott avvecklades verksamheten. (Se SotN 2007-12-10, tjänsteutlåtande Dnr 442-0579/2007).

Idag finns ingen motsvarande samordnande funktion för budget och skuldrådgivarna i staden. Rinkeby-Kista sdf har fått stadens uppdrag att stärka den stadsgemensamma samordningen (se sid 9). Konsumentverket har i och med införandet av den nya skuldsaneringslagen i januari 2007 fått ett utökat uppdrag

att tillhandahålla utbildning, handböcker, informationsmaterial, datorprogram och andra verktyg som behövs för att kommunerna ska kunna bedriva sitt arbete med budget- och skuldrådgivning på ett bra sätt.

För närvarande är det drygt 20 personer som arbetar som budget- och skuldrådgivare i Stockholms stad. Alla arbetar dock inte heltid. En budget- och skuldrådgivare på heltid handlägger ungefär 100-150 ärenden per år. Antalet ärenden, som kan handläggas per år kan variera mycket på grund av hur långvariga kontakter som behövs i enskilda ärenden.

Kartläggning av väntetider

Under oktober månad genomfördes en kartläggning av väntetiderna till budget och skuldrådgivning vid stadsdelsförvaltningarna och socialtjänst- och arbetsmarknadsförvaltningens Enhet för hemlösa. Följande väntetider angavs:

Förvaltning	Väntetid
Hägersten- Liljeholmen	7 månader som längst, men möjlighet till akuttider. Samtliga i kön har haft någon kontakt.
Norrmalm	1 månad
Östermalm	Delar funktion med Norrmalm och Kungsholmen
Kungsholmen	Se ovan
Älvsjö	C:a 6 månader (akuttider inom ca 2 veckor)
Rinkeby-Kista	3 månader, men 1 vecka för besök och akuta behov ges företräde
Enskede- Årsta- Vantör	C:a 10 månader, akuta behov ges företräde
Södermalm	1-2 månader
Spånga- Tensta	3 månader
Skärholmen	C:a 1 år men prioriteringar görs och möjlighet till akuttid finns inom 2 veckor
Farsta	5 månader
Skarpnäck	4,5 månader
Hässelby- Vällingby	Snittid 9 månader, akuta behov ges företräde
Bromma	C:a 3 månader
Socialtjänst- och	Högst 2 månader, akuttid inom 2 veckor

Budget- och skuldrådgivning i Stockholm

arbetsmarknadsförvaltningen Enheten för hemlösa	
--	--

De flesta budget- och skuldrådgivare vid stadsdelsförvaltningarna arbetar med skuldsatta personer utan att prioritera någon specifik grupp. Som utgångspunkt har man skuldsaneringslagen där kommunens skyldighet att lämna råd och anvisningar i budget- och skuldfrågor för skuldsatta personer framgår, men några stadsdelsförvaltningar uttrycker önskemål till budget- och rådgivarna om att t ex bostadslösa, barnfamiljer eller personer med försörjningsstöd ska prioriteras. Budget- och skuldrådgivarna kan även själva bedöma när det är en situation då det krävs att en person måste få förtur. Av kartläggningen framgår att mer än hälften av förvaltningarna anger att det finns möjlighet till akuttider.

När det gäller behovet av enklare hushållsekonomisk rådgivning har exempelvis budget- och skuldrådgivaren vid Hässelby-Vällingby stadsdelsförvaltning utbildat stadsdelens boendestödjare i att hantera vardagsekonomiska frågor, samt tillhandahåller regelbunden ärendekonsultation. Syftet är att öka tillgängligheten till budgetrådgivning och sprida kunskaperna när det gäller att stötta människor i att hantera sin vardagsekonomi på ett lämpligare sätt. Vid Skärholmens stadsdelsförvaltning har budget och skuldrådgivaren infört "Öppet Hus" på biblioteket för kortare rådgivning i ekonomiska frågor.

Budget och skuldrådgivning vid Socialtjänst- och arbetsmarknadsförvaltningen
Inom Socialtjänst- och arbetsmarknadsförvaltningen har Enheten för hemlösa en budget- och skuldrådgivare anställd inom boende- och resursteamet med fokus på möjlighet till utslussning i eget boende. Budget- och skuldrådgivaren har även anordnat utbildning för alla socialsekreterare inom försörjningsstödsteamet för att även dessa ska kunna stötta de sökande i dessa frågor.

Förvaltningen fick i ärendet "Lägesrapport om Ny inriktning i arbetet mot hemlöshet" i april 2008 i uppdrag av nämnden att återkomma med förslag till en särskild skuldrådgivning inom stadens stödboenden. Som ett första led i detta uppdrag ska de anställda på förvaltningens medborgarkontor för hemlösa vid Grimmans akutboende genomgå en utbildning i budget- och skuldrådgivning så snart de kan erbjudas plats på Konsumentverkets utbildning. På medborgarkontoret ska klienter med skulder få hjälp att göra en första inventering

Budget- och skuldrådgivning i Stockholm

av sin skuldsituation. Sedan görs en realistisk bedömning över vilka insatser som kan bli aktuella. I nästa led kommer de att få vidare hjälp av budget- och skuldrådgivarna på stadsdelsförvaltningarna och på Enheten för hemlösa.

I budget och verksamhetsplan 2009 skriver förvaltningen att behovet av budget- och skuldrådgivning för hemlösa är stort och att många av de som bor på förvaltningens institutioner har behov både av hushållsekonomisk rådgivning och av mer omfattande skuldrådgivning. Om inte skulderna tas omhand blir personerna förhindrade att erhålla ett eget kontrakt. Budget- och skuldrådgivning bör finnas med som en integrerad del i den vård och behandling som förvaltningen erbjuder klienten och därför föreslås att en anställd per institution får grundutbildning i detta. Därutöver anges att det finns behov av en expertfunktion inom förvaltningen som kan samordna verksamheten.

Pågående projekt/ verksamheter för att utveckla arbetet med budget- och skuldrådgivning för särskilda grupper:

Vid Enskede-Årsta-Vantörs sdf pågår fram till hösten 2010 ett tvåårigt projekt, ”Ekonomi i fokus”, som finansieras av Socialstyrelsen. Projektet syftar till att förstärka insatserna med ekonomisk rådgivning i främst barnfamiljer men också för personer med sammansatt problematik för att förhindra vräkningar. Inom projektet har bl.a. ett stort antal anställda utbildats i vardagsbudgetarbete.

I april 2009 inrättade Stiftelsen Hotellhem en tjänst som budget- och skuldrådgivare som har till uppgift att hjälpa personer som bott länge inom Stiftelsen Hotellhem att bli skuldfria för att därmed kunna gå vidare till boende med eget kontrakt. Med stöd av medel från Socialstyrelsen pågår ett tvåårigt projekt ”Språngbrädan” som utöver sysselsättning m.m. även innehåller hushållsekonomisk rådgivning för de boende vid Stiftelsens referensboenden.

Hägersten- Liljeholmens stadsdelsförvaltning har under våren 2009 tillsatt en budget- och skuldrådgivare som är speciellt inriktad på att arbeta med personer med missbruksproblematik.

Kommunfullmäktige beslutade 2009-03-30, § 25 om Stimulans för Stockholm och nämndernas verksamhetsplaner med budget för 2009, Dnr 112-2849/2008. I ärendet beslutades bl.a. att avsätta medel som ska disponeras för utveckling av evidensbaserade modeller för övergången från institution till eget boende samt för utveckling av stadens boendestöd och modeller för en effektiv budget- och

Budget- och skuldrådgivning i Stockholm

skuldrådgivning. I tertialrapport 1 för 2009 har nämnderna inkommit med projektansökningar för finansiering via avsättningen. Eftersom flertalet nämnder ansökt om extra medel för att utveckla budget- och skuldrådgivning beslutades att istället tillsätta ett stadsgemensamt projekt för att utveckla modeller för effektiv budget- och skuldrådgivning inom samtliga stadsdelsnämnder och socialtjänst- och arbetsmarknadsnämnden. Rinkeby-Kista stadsdelsnämnd har fått ansvaret att bedriva detta projekt i samarbete med samtliga stadsdelsnämnder och socialtjänst- och arbetsmarknadsnämnden. 7,2 mkr har avsatts till projektet som bland annat ska hjälpa stadsdelsnämnderna att arbeta bort den kö till budget- och skuldrådgivning som finns i dagsläget.

Förvaltningens synpunkter

Förvaltningen anser att skrivelsen tar upp en mycket angelägen fråga. Att kunna erbjuda en väl utbyggd budget- och skuldrådgivning är en viktig uppgift för kommunen och berör många av de grupper som socialtjänsten möter. Förvaltningen bedömer att många av stadsdelsförvaltningarna i dagsläget har långa väntetider till sina budget- och skuldrådgivare. Den stora mängd ansökningar som inkommit från stadsdelsförvaltningarna om att få del av centrala medel för att utveckla verksamheten visar också att det finns ett stort engagemang i dessa frågor.

Förvaltningen vill framhålla att det framförallt i förebyggande syfte även är viktigt att utveckla och bredda kunskaperna när det gäller enklare hushållsekonomisk rådgivning bland socialtjänstens anställda. Inom socialtjänstens olika verksamheter möter man många personer med olika former av problematik som gör att de har svårt att hantera sin vardagsekonomi, vilket kan leda till skuldsättning och eskalerad ekonomisk och social otrygghet om de inte får stöd att hantera sina pengar i tid. Som goda exempel kan nämnas Enskede-Årsta-Vantör som utbildat familjepedagoger, familjebehandlare och behandlingsassistenter, Hässelby-Vällingby som utbildat boendestödjare samt Enheten för hemlösa som utbildat socialsekreterarna som arbetar med ekonomiskt bistånd i hushållsekonomisk rådgivning och vardagsbudgetarbete.

I socialtjänst- och arbetsmarknadsförvaltningens budget- och verksamhetsplan för 2009 anges att behovet av hushållsekonomisk rådgivning och av mer omfattande skuldrådgivning är stort bland personer som bor på förvaltningens institutioner och att många personer saknar möjlighet att få tillgång till lägenhet med

förstahandskontrakt om inte skulderna tas om hand. Detta är en viktig fråga som bör beaktas i framtiden.

Beträffande uppgiften att stärka arbetet med budget- och skuldrådgivning i Stockholms stad har Rinkeby-Kista stadsdelsnämnd tilldelats detta uppdrag i och med att de fått ansvar för det stadsgemensamma projekt som är tänkt att innefatta utveckling av verksamheten vid såväl stadens samtliga stadsdelsnämnder som socialtjänst- och arbetsmarknadsnämnden. Planeringen för detta arbete har nyligen påbörjats i och med att en styrgrupp har bildats bestående av avdelningschefer för IOF vid Rinkeby- Kista, Hägersten- Liljeholmen, Farsta, Norrmalm och Hässelby-Vällingby stadsdelsförvaltningar samt avdelningschefen för stadsövergripande frågor vid socialtjänst- och arbetsmarknadsförvaltningen.

Bilaga:

Skrivelse från Karin Rågsjö (v), Abdo Goriya (s) och Stefan Nilsson (mp) om budget och skuldrådgivning.